

а й ефективно використовувати їх у стандартних ситуаціях; умовою успіху навчання за допомогою автентичних матеріалів є часте їх використання.

Література

1. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация: учеб. Пособие. М.: Слово/Slovo, 2000. 624 с.

2. Кричевська К. С. Прагматичні матеріали, що знайомлять учнів з культурою і середовищем проживання жителів країни досліджуваної мови. *Іноземні мови в школі*. 1996. № 1.

3. Рокіцька Н. В., Вирста Н. Б. Музика як засіб формування міжкультурної компетенції на заняттях з іноземної мови: *«Рівень ефективності та необхідність впливу філологічних наук на розвиток мови та літератури»*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 12–13 травня 2017 р. Наукова філологічна організація «Логос» С. 79–81.

УДК 372.881.161.1

Acar S.

research assistant

Ankara Hacı Bayram Veli University

Dept. of Russian Language and Literature

Ankara / TURKEY

s.acar@hbv.edu.tr

ON THE IMPORTANCE OF LANGUAGE-HISTORY RELATIONSHIP IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE DİL-TARİH İLİŞKİSİNİN ÖNEMİ ÜZERİNE

Özet

Yabancı dil öğretimi, bir dil meselesidir. Her şeyden önce, dil denilen kavramın özellikleri ve nitelikleri gözden geçirilmelidir. Dil, bir milletin en değerli hazinesidir. Bu hazineyi oluşturan tarihi süreci ve dilin gelişme evrelerini çok iyi bilmek gerekir. Dili, tarihten ve milletten ayrı düşünemeyiz. Çünkü ortak bir dil konuşan insanlar, millet denilen varlığı oluştururlar. Millet varlığı, tarih ile yakından ilgilidir. Dil, bir milletin tarihini, geleneklerini, dünya görüşünü ve diğer milletlerle olan ilişkilerini yansıtır. Her millet dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Her milletin dili, o milletin çağlar boyunca yaşadığı tarihin özetidir. Dil ile tarihin iç içe ilişkisi, dilden tarihe, tarihten dile sayısız gözükten giriş çıkışları incelemektir. Dil konusu, tarihsel, kültürel ve toplumsal gibi dış etken veya olgularla ele alınmalıdır. Dil öğretiminde o dilin söz varlığının tarihi süreç içerisinde birbirini izleyen değişim aşamaları ve tarihsel değişimi öğretilmelidir. Bu bakımdan dil öğretiminde tarih bilimi çok önemlidir. Dil öğretimi yapılan fakültelerin ilgili bölümlerinde mutlaka tarih dersleri de verilmelidir. Çünkü dilin bir tarihi vardır.

Anahtar Kelimeler: dil, tarih, millet, kültür, dil öğretimi.

Dili, tarih kavramından ayrı ele alıp incelememiz mümkün değildir. Dil, insana, ait olduğu gerçek dünyadan ayrı ve onun kanunlarına bağlı olmayan yapay bir

dünya kurma ve tabiata tarihi katma imkânı veren bir saymacalar sistemi ve ses-anlam ilişkisi bütünüyle nedensiz olan, seslerden örülü ortak öğretilmeler toplamıdır. Tarih ise, şimdi ve burada olmayanları şimdiye ve buraya getirebilme, değişik yer ve zamanları bir araya toplayabilmedir ve ancak, yer ve zamanın, yani tabiatın kanunlarına bağlı olmayan dil gibi yapay bir araçla mümkün olabilmektedir. [1, s.7] Alman dilbilimci Prof. W. Porzig'e göre dil, "insanın konuşabilmesi olgusunu, insanın kastedilen şeyin ta kendisini ifade eden bir isimdir. İkinci olarak ise, dil, belirli bir grup insanın birbirleriyle konuşmasını sağlayan araçların tümünü gösterir (Alman, Türk, Rus dili). [2, s. 67]

Dil araştırmalarının tarih bilimi ile iki yönden ilişkisi vardır. Bunlardan ilki ve herhalde tarihin bir bilim haline gelmesine en büyük yardımı yapmış olan "ölü diller" adı verilen, günümüzde artık konuşanı kalmamış dillerde yazılmış belgelerin okunması, ikincisi ise bu dillerin sadece birer biçimsel yapı olarak incelenmesidir. Tarih biliminin konusunu oluşturan geçmişte yaşamış insan toplulukları ve meydana getirdikleri medeniyetler hakkında yazılan belgelerin ne kadar değerli ve güvenilir bir bilgi kaynağı olduğu açıktır. Tek başına dil, bir toplumdaki araçlar, gelenekler ve diğer sosyal kurumlar gibi nesilden nesile aktarılan, gelişen ve değişen bir çeşit organizma olarak, tarihiye etnik ve kültürel akrabalıklar, süreklilikler ve özellikler bakımından çok faydalı ipuçları verir. [3, s.12] Dil, insanlar arasındaki haberleşmeyi sağlamanın yanı sıra toplumda zamanla ortaya çıkabilecek kültürel değişikliklere ayak uydurması gerekir. Toplumlar sürekli ilerleme ve değişim içerisinde olduğu için o toplumda kullanılan dilin kelime hazinesine bakarak toplumun tarihi süreçteki değişimlerini ve kültür evrimini gözlemlemek mümkündür.

A. A. Şahmatov'un Rus dili ile araştırmaları her zaman tarih, etnografya, lehçebilim, halkbilim gibi farklı bilim alanlarıyla bağlantılıdır. Şahmatov'a göre dil, bir halkın tarihini, geleneklerini, dünya görüşlerini, diğer haklarla ilişkilerini yansıtır. Dolayısıyla dil tarihi araştırmaları, her zaman halklar tarihi araştırmaları anlamına gelmektedir. Bu alanda Rus dili lehçelerinin ve Rus dilinin kökeni temel meselesi üzerine makaleleri, el yazma eserler üzerine özel incelemeleri ve araştırmaları vardır. Tüm bu çabalarının gayesi, Rus dilinin bütün tarihini ortaya koymaktır.

Rus halklarının tarihinin ve dilinin araştırmacısı olan A. A. Şahmatov da Rus halklarının tarihiyle sıkı ilişkiler içerisinde olan Rus dilinin lehçelerini, edebi kalıplarını ve tarihini inceler ve asıl hedefi de bu olmuştur. Dil tarihini kesinlikle ulusların tarihine dayanarak araştırılması gerektiğini savunan Şahmatov, F. F. Fortunatov'un karşılaştırmalı gramer yöntemini kullanarak Genel Slav dilinin kaynağını araştırmış ve yeniden yapılandırmasını oluşturmaya çalışmıştır. Yaptığı bu araştırmalarla Şahmatov, kadim halkların göç yollarını tespit etmeye çalışmıştır. Dil tarihi araştırmaları sayesinde milletlerin etnografya açısından yaşadıkları ortam, milletlerin oluşumu ve parçalanması A. A. Şahmatov'un ilgi alanına girmiştir. Dil tarihi ile milletlerin tarihinin birlikte araştırılması gerektiği ilkesini ilk kez böyle ortaya koymuş olur. [4, s. 54]

Geçirdiği karmaşık tarihsel süreç içerisinde, Rus dilinin dünya üzerindeki herhangi bir dille mukayese edilebilmesi çok zordur. Şahmatov'un da dediği gibi, "Rus topraklarına getirilen asıl Kadim Bulgar dili olan Kilise Slav dili, Rus edebi dilinin kökenini oluşturur ve yüzyıllar içerisinde Rus halk dilleriyle yakınlaşarak

kendi benliğini yavaş yavaş kaybederek asimile olur. Kilise Slav dili, yabancı görüntüsünü kaybeder. İnsan yaşantısının değişik dönemlerinde ve farklı yerlerinde yabancı bir dil olarak kullanımı, ulusal bir dil olarak kabul görmez [5, s. 60].

Geçmişte ve günümüzde tarihin ne olduğunu elbette herkes bilir; oldukça basit haliyle tarih, geçmişin araştırılmasıdır. Bu bakımdan tüm tarihçilerin yapması gereken geçmişte ne olduğunu bulmak ve hatasız olarak kayıt altına almak yani “meseleyi olduğu gibi göstermektir”. Bu görüşün altında geçmişte ortaya çıkmayı ya da tanımlanmayı bekleyen bir gerçeğin ya da hakikatin olduğu inancı yatmaktadır. Tarihçinin sadece arkasında bazen geçmişin üzücü bir şekilde saklandığı karanlık ve karmaşayı ortadan kaldırması gerekir, böylece tüm açıklığıyla gerçek gün yüzüne çıkarılabilir. Herkesin kabul edeceği gibi bazı karışıklıklar olabilir ve belirli önlemlerin alınması gerekir. Bilgiye önyargılardan arınmış şekilde yaklaşılmalıdır. Olaylar fikirlerden ayrılmalıdır. Sadece tarafsız tanıkların gösterdikleri kanıtlar kabul edilmelidir ve eleştirel incelemelere tabi tutulmalıdır. Kişisel önyargıların doğru şekilde bastırılması ile nesnellik korunmalıdır ve sonrasında tutulan kayıt titiz davranılarak kesin olmalıdır. Ancak düzgün bir profesyonel yaklaşımda, dışarıda geçmiş olarak açığa çıkarılmayı bekleyen doğruluğunu ortaya çıkarmak ve sonrasında başkalarına aktarmak mümkün olmalıdır [6, s.32]. Metin analizi bakımından tarihi kaynaklar ne kadar ayna gibi, şeffaf, ışıldayan, doğru odaklı, olayları algıladığı gibi yansıtan, bozulmadan ve yanlış renklendirmeden uzak olursa yapılan çalışmalar o denli başarılı olur. Tarih yazıcılığı işte bu noktadan çok önemlidir.

Tarihçiler dili kullanır. Geçmişin izlerinin hatırı sayılır kısmı eski yazılı metinlerden sağlandığı için kadim dil kullanımlarını çalışmakla kalmaz, bununla birlikte daha geniş bir okuyucuya ulaşabilmek için kendi fikir ve kuramlarını yazıya emanet ederler. Dolayısıyla, kayıtsız kalamaz ve dilbilimin görece yeni disiplinince ortaya atılan tüm dil temelli konulardaki iddialarıyla yakından ilgilenirler. Dilin doğası ve işlevleri hakkında yapılan çalışmalar sözde bir ‘dilbilimsel dönüş’ ile sonuçlanmıştır [7, s. 32].

Dilbilimsel dönüş, tarihsel bilgi içinde dilin rolünü anlamada köklü bir değişimi eşlik eden tarih yazıcılığında ‘dilsel devrimle’ ilgili bir metodolojik dönüştür. Dilbilimsel dönüşün temelinde tarihsel gerçekliği oluşturan göstergeler sistemi olarak geçmiş ve tarih arasında bir araç olarak bulunan dil, yapısalcı bir düşünce olarak yatmaktadır. Dil tarihine dönüş gibi dilbilimsel dönüş, tarihçinin bilincine eleştirel bir çağrıyla yönelmeye başlar. Başlangıçta ilgi, özenin bilinci kavraması ve dil arasındaki bağlantıyı vurgulamaktadır, ancak dil, tarihsel bilincin bir aynası olarak sayılmaktadır. Sonra dil, tarihçinin kendisi ve geçmiş hakkında düşünceleri bağımsız bir gerçeklik olarak yorumlamaktadır. Tarihi bilgide dilbilimsel dönüş, tarihi gerçekler ve tarihçinin dili arasında ayrımlar sorununa neden olur. Dilbilimsel dönüş, tarihi gerçekliklerin sunumunun bir yolu olarak anlatı sorununu hayata geçirmektedir. Bu sorun, tarihsel gerçekleri ve tarih yazıcılığını üreten bilimsel tarihi araştırmalardan kaynaklanmaktadır [8]. Dilsel dönüşüm ya da değişim aslında dilin seslerinde, dilbilgisinde ya da sözcük dağarcığındaki değişikliklerdir. Dil sistemlerinin nasıl değişim geçirdiği, dilbilimin eski ve oturmuş alt alanlarından biri olan tarihsel dilbilimin kapsamına girer. Biz bu kavramı, biraz daha genişletip

‘tarihdilbilim’ adı altında incelemek istemekteyiz. Çünkü tarihçiler, insan gruplarının başından geçenleri dilbilimsel çerçeve içinde ele alır.

Dilbilimsel çalışmalar, bizim ‘gerçek’ olarak tecrübe ettiklerimiz aslında dil tarafından şekillendirildiği veya şartlandığını ileri sürmüştür. Dolayısıyla, zaten var olan bir durumu basitçe tarih etmek yerine, dil, o durumu oluşturan yapıya kendisi karar vermektedir. Yapının içinde yer alabileceği parametrelerinin sınırlarını çizer, her zaman mümkün kabul edilebilenin üstüne sınırlamaları yerleştirir, öz fikirlerimizi, algılarımızı, yorumlarımızı ve deneyimlerimizi sınırlandırır. Ve böylesi dilbilim temelli bir çerçevede, bizzat tarihin indirgenebileceği yerin “tarihçilerin içinde olduğu dil hapishanesindeki kurallar uyarınca, nesnesi ‘geçmiş’ olan dilbilim işaretleri alt dalı” olduğu ima edilmiştir.

Dil, basitçe geçmişte olanın bir yansıtıcısıdır. Tarihçiler için geleneksel olarak varsayılan bir gerçeklik tanımlamak için işe koyulurlar. Dilin dikkatli bir şekilde kullanılmasıyla ‘gerçekler’e dair doğru bir tasvir veya açıklamaya ulaşmanın veya durumu olduğu gibi kavramanın sıklıkla mümkün olduğu varsayılmıştır. Başka bir deyişle, geçmişe dair tarihsel tasvirimizin, ancak o geçmişin varsayılan ‘gerçekliği’ ile ispat edilmiş karşılıklılığı tarafından doğrulanabileceğine inanılmıştır. Ve bu modelin yapısı içerisinde, dilbilimsel doğruluk ve ustalık belli ki vazgeçilmez tarihsel araçlardır.

Tarih araştırmalarında modern yöntemlerle çalışma, XVIII. yüzyıl sonlarında, Hannover’deki Göttingen Üniversitesi’nde Niebuhr tarafından başlatılır. Bir grup tarihçi, tarihsel metinleri eleştirel biçimde gözden geçirerek, yanlışları ayıkladılar ve mümkün olduğunca çok güvenilir belgeyi gün ışığına çıkarmaya çalıştılar. Amaçları, “tarih öğreniminde pasaklılığı gidermek, hata ve yanlışları yok etmek, kanıtlanmış ve doğrulanmış tarihi olayların sağlam tabakasını sağlamaktır [9, s.22].

Lucien Febvre, tarih yazıcılığı ve üretiminde olağanüstü bir nicelik artışına neden olmuştur. Fransız tarihçi Febvre, çalışmalarında insan ile çevre arasındaki ilişkileri sorgular. Tarih çalışmalarında coğrafya, sosyoloji ve psikoloji gibi sosyal bilimlerin diğer dallarıyla da yakından ilgilidir. Febvre’ye göre “*Tarih yazılı dokümanlarla yapılır şüphesiz. Eğer bunlar mevcutsa. Fakat aynı zamanda tarihçinin, becerisine dayanarak, yararlanabileceği her şeyi kullanmasıyla yapılabilir tarih ve yapılmalıdır da. Yani kelimelerle, göstergelerle. Olay yerinin özelliklerinden, kiremitlerden veya yeryüzü şekillerinden ve yabancı otlardan yola çıkarak; ay tutulmalarından ve koşum takımlarından, jeologların yaptığı kaya tetkiklerinden ve kimyacıların yaptığı metal incelemelerinden yararlanarak*” [10, s. 216].

Germen dillerinin doğusunda ve güneydoğusunda Slav dilleri yer alır. En büyüğü Rusça; Ukraynaca, Lehçe, Belarusça, Çekçe, Sırpça-Hırvatça, Bulgarca ve birkaç küçük dil de bu gruba girmektedir. Bu diller, Germen dillerine kıyasla genel olarak birbirlerine daha çok benzerler. Yazılı metinler ise başka bir izlenim doğurabilir; çünkü Rusça gibi kimi diller Kiril alfabesiyle yazılırken, Lehçe ve Çekçe gibi bazı diller Latin alfabesiyle yazılır. Fakat Rusça, Latin alfabesine aktarıldığında, pek çok kelimenin neredeyse özdeş olduğu görülür, mesela ‘ekmek’ ve ‘güneş’ kelimelerinin karşılıkları gibi [11, s.48].

	Ekmek	Güneş
Rusça	hleb	solntse
Lehçe	chleb	słońce
Çekçe	chléb	slunce

Rusça ‘ekmek’ kelimesinin ilk sesi, dilin damağa sürtünmesiyle çıkarılır. Örneğin İskoçça ‘loch’ (göl) kelimesinin *ch* sesi gibi. Bu ses. Lehçe ve Çekçe kelimelerin denk gelen seslerine oldukça benzemektedir.

Aslında bir bakıma, hiç kimse geçmişi inceleyemez. Yalnızca geçmişin kalıntıları incelenebilir ve tarihçinin temel görevi daha çok kalıntı bulmanın ve elimizdeki kalıntıların tüm değişik türlerinden daha çok öğrenmenin kesin ve ince yollarını ortaya çıkarmaktır. Geçmiş ölüdür ama ondan vazgeçilmez. Ölüdür çünkü hiçbir yönde değiştirilemez. Vazgeçilmez, çünkü kalıntıları ve sonuçları günlük yaşantımızda bizi çevrelemektedir. Tarihçinin (ve arkeolog, epigraf, antropologtan arşivist, kütüphaneci ve müzeciye kadar varan geniş yardımcı kollarının) sosyal görevi, geçmiş hakkında ne öğrenebilirsek onu öğrendiğimizden ve geçmişin, sahip olduğumuz bu tür bilgi ve kavramının doğru, inanılır ve kesinliğinden emin olmaktır [12, s.8].

Slav dillerinde de kadim metinler mevcuttur. En önemlileri, IX. yüzyıldan itibaren Eski Kilise Slavcası denen dille yazılmış dini metinlerdir. İsveçli dilbilimci Janson’a göre “*Germen dillerinin Kök-Germenceden türediğinin düşünülmesi gibi, tüm Slav dillerinin bir Kök-Slavca dilinden doğduğuna inanılıyor. Kök-Slavca yaklaşık 2000 yıl önce konuşulmuş olduğu tahmin edilmektedir*” [13, s. 48].

Türk boylarının Rus yıllıklarında yer edinmesi çok doğaldır. Çünkü Türkler ve Ruslar tarih boyunca sürekli olarak birlikte yaşamış topluluklardır. Türkolog A. N. Kononov, “*Doğu Slavları, Kiev Rus Devleti’nin kurulmasından çok daha önce, içinde Türklerin de bulunduğu birçok Doğu kabileleri ile komşu olarak yaşıyorlardı. Kimi zaman dostça, kimi zaman da düşmanca bir karakter taşıyan bu ilişkiler, halkların etnik oluşumunda ve kültürde, mimarlık ve nakkaşlıkta, günlük hayatta kullanılan eşyalardan yararlanmada ve davranış şekillerinin birçok unsurlarında önemli izler bırakmıştır*” [14, s. 20] ifadesini kullanarak Türk ve Slav topluluklarının birbirleriyle nasıl bir etkileşim halinde olduklarını belirtmiştir. Hunlar, Avarlar, Bulgarlar, Savarlar, Hazarlar, Kıpçaklar ve diğer Türk boyları Rus kabileleriyle devamlı temas içindedirler. Slavlarla Türklerin bu şekilde temas içerisinde olması, günümüz Rus kelime hazinesi içerisinde hala muhafaza edilmektedir. Bu izlere, Rus yıllıklarında, ticaret, hayvancılık, soyadları, lakaplar, yer adları ve hidronimlerde rastlamaktayız. Bu bakımdan Rus tarihini kökenini incelemek ve öğrenmek için Türklerin tarihine de mutlaka bakmak gerekir.

Rusça’ya giren “ayva, ayran, arık, aul, bayram, bey, bunçuk, cigit, dombra, duvan, kil, maydan, meclis, muşmula, orda, pay, sofa, tamga, toy, ulus, funduk, han, yarlık, aymak, arat, burhan, dzeren, tarbagan” [15, s. 363] gibi Türkçe ve Moğolca kelimeler örnek olarak gösterilebilir. Fakat Ruslar üzerinde bu kadar önemli etkisi olan Altın Orda’nın ve Tatarların izleri zaman içinde

silinmek istenir. Rusya üzerindeki Moğol ve Tatar hâkimiyeti tarih sahnesinden kaldırılmak istenir.

Rusçada «**ruh**» anlamına gelen «**duh**» kelimesi Türkçedeki «**tuğ**» kelimesinden gelmektedir. «Bayrak» kelimesiyle eş anlamlı olan «tuğ» kelimesi çoğu Türk lehçelerinde hâlâ kullanılmaktadır. Kadim zamanlarda atalarımız her milletin bir hamisi olduğuna inanırlardı. Bu hamilerin bayraklarda yaşadıklarını düşündükleri için onlara çok değer verirdi, Yâni milletin ruhunun bayraklarda (tuğda) yaşadığına inanırlardı. Bugünlerde millî bayrağa gösterdiğimiz saygı ve sevgi şüphesiz o günlerin yankısıdır. Bir başka örnekte ise Rusçadaki «**altar**» kelimesi Lâtin kökenli (**altaria, altarium, altus**- “yüksek” anlamında) sayılmaktadır. Bilindiği gibi, IV. asırdan itibaren «altar» olarak *hramın* doğuya bakan tarafındaki bölüme denir. “**Ala**” (alan, yâni Tanrı'ya hitap) ve “**tör**” (çok önemli ve itibarlı yer) kelimelerinden oluşmaktadır: **alatör- alator - alatar - altar'**. Rusçadaki «**kolokol**» kelimesinin etimolojisi açıktır. Çoğu dillerde kullanılmakta olan «manastır» kelimesinin kaynağı Tibet'e uzanmaktadır. Tibet'te Kaylas Dağı'ndan doğan Manas Nehri'nin adından gelmektedir. Eski zamanlarda insanlar ibadet için Kaylas Dağı'na giderlerdi. Orada üç-dört gün kalarak ibadet ederlerdi. Manas Nehri'nin yanında dünyevî hayattan ilişkilerini keserek, Tanrı'ya dua ederlerdi [16, s. 535].

Don ile Volga nehirleri birbirlerine yaklaştıkları yerde, Rus Kazaklarının ve belki de onlardan daha evvel başkalarının da kayıklarının sürükleyerek bir nehirden ötekine geçtikleri biliniyor. Bundan dolayı bu bölgeye “**Perevolka**” adı verilmiştir; “sürüklenerek gemilerin geçirildiği” (*volocit* – Rusça sürüklemek, taşımak kökünden gelir) bölge demektir. Kazakların bu hareketleri Azak'ta, Nogaylar arasında ve Kırım'da da bilindiğine göre, Türk gemilerinin de Don nehrinden Volga nehrine geçirilebilmesi fikri hatıra gelmesi pek mümkündür. [17, s. 108] Bunun gibi tarihi hadiseler sonucunda dile yansıyan kelimeler, yabancı dil öğretiminde oldukça önemlidir.

Tarih incelemek, klasikler kadar veya tabii bilimler kadar, belki de sosyal bilimlerden daha çok cesaret ister, çetindir, meydan okumadır ve zihnen enerji gerektirir. Tarih incelemesinde ısrar eden ve çelişkili kanıtların ve görüşlerin tüm karmaşık güçlükleri içinde gerçeği arayan herhangi bir kişi için, en azından bu nitelikler lazımdır.

Tarihi anlamak için yalnız dile bakarak ilk bakışta dil dışındaymış gibi gözükken başka her şeyi dilin yaratıcı kaynaklarına geri götürürsünüz. Dil ile tarihin iç içe ilişkisi, dilden tarihe, tarihten dile sayısız gözükken giriş çıkışları incelemektir. Dil tarihi deyince tek tek dillerin, sözgelimi Rusçanın, Türkçenin dilbilgisi, sözcük, üslup, sanat ve kültür yönlerinden ele alınan tarihleri anlaşılır. Dil ile tarihin bağlantısı, dil araştırmacılarını tarih bilimi kıstaslarıyla tarihi öğrenmeye sevk etmektedir. Tarih meraklandırır, tarihçilik merak uyandırır.

Dil-tarih ilişkisi, dil öğretimine doğrudan katkısı bulunan bir konudur. Bir dilin söz hazinesinin etimolojik kökenini bilmek yazılı bir metin oluşturma, metni anlama, sözlü iletişime geçme ve sözlü iletişimin ilerleyişin izleyebilme gibi pek çok dil becerisinin kavrayabilmektir. Dil ve tarih ilişkisinin kullanımı ve öğrenilmesi hem anadil hem de yabancı dil öğrenimi için önemlidir. Bir sözcüğün tarihsel kökeni öğrenildiği, bilindiği ve kullanıldığı sürece kalıcı olur. İnsanlık yüzbinlerce yıl sözlü

dille yaşar ama gerçek uygarlıklar ancak yazı veya alfabe bulduktan sonra olur. Çünkü sözlü dil uçar gider, yazılı dil oturup kalır.

Kaynakça

1. Karaağaç, G. (2009). *Dil, Tarih ve İnsan*. İstanbul: Kesit Yayınları.
2. Porzig, W. (2011). *Dil Denen Mucize*. Çev. Vural Ülkü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
3. Dinçol A. M. (1968). *Dil Araştırmaları ve Tarih Bilimi*. İstanbul: Yeni İnsan. Bilim Sanat Düşün Edebiyat Dergisi. Sayı: 66.
4. Özer, Z. B., (2004), *Rus Dilinin Gelişme Evreleri*, Çetin Ofset, Ankara.
5. Şahmatov A. A. (2012). *Oçerk Sovremennogo Russkogo Literaturnogo Yazıka*. Knijnyj Dom "LIBROKOM". Moskova.
6. Southgate B. (2012). *Tarih: Ne ve Neden? Antik, Modern ve Postmodern Yaklaşımlar*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
7. Age, Southgate, B. (2012).
8. Lubskiy A. V. *Lingvistiçeskiy povorot v istoričeskom poznanii*. Web-erişim: <http://ponjatija.ru/node/13150>.
9. Thomson D. (1983). *Tarihin Amacı*. Çev. Salih Özbaran. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
10. Febvre, L. (1991). *Boi za istoriyu*. Moskva: Nauka.
11. Janson T. (2013). *Dillerin Tarihi*. Çev. Mehmet Doğan. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
12. Age, Thomson, D. (1983).
13. Age, Janson, T. (2013).
14. Kononov, A. N. (2009). *Rusya'da Türk Dillerinin Araştırılması Tarihi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
15. Kamalov İ. (2009). *Altın Orda ve Rusya (Rusya Üzerindeki Türk-Tatar Etkisi)*. Ötüken Neşriyat. İstanbul.
16. Özer Z. B. (2003). *Kelimelerin Tarihi Seyri. 60. Yılında İlim ve Fikir Adamı Prof. Dr. Kazım Yaşar Koprıman'a Armağan*. Ankara: Berikan Yayınevi.
17. Kurat A. N. (2011). *Türkiye ve İdil Boyu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

УДК 37.371

Бабовал Н. Р.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
та методології освіти ТОКІППО
nadiaspdfop@gmail.com

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА: ВІД ВЗАЄМОДІЇ ДО КОНСТРУКТИВНОЇ СПІВПРАЦІ

*Освіта по-справжньому процвітатиме лише
за умови партнерства та співпраці в самих школах,
між школами, а також між іншими організаціями*
К. Робінсон